

СЕКЦІЯ XVII. СОЦІОЛОГІЯ ТА СТАТИСТИКА

СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Гандзюк Вікторія Олександрівна

здобувачка вищої освіти факультету управління та економіки
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Україна

Науковий керівник: Кулинич Роман Омелянович

ORCID ID: 0000-0001-7687-8766

доктор економічних наук, професор, професор кафедри
менеджменту, економіки, статистики та цифрових технологій
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Україна

Вища освіта є одним з найважливіших елементів розвитку суспільства. Вона забезпечує підготовку кваліфікованих кадрів, необхідних для економіки та науки, сприяє інноваційному розвитку та підвищенню конкурентоспроможності країни.

Оцінювання стану вищої освіти є важливим завданням, яке дозволяє виявити її сильні та слабкі сторони, визначити пріоритетні напрями розвитку. Для цього використовуються різні методи, в тому числі статистичні.

Статистичні методи оцінювання стану вищої освіти дозволяють збирати, обробляти та аналізувати кількісні дані про діяльність закладів вищої освіти. Ці дані можуть стосуватися чисельності студентів, випускників, професорсько-викладацького складу, матеріально-технічної бази, фінансового забезпечення, якості освітнього процесу тощо.

За допомогою статистичних методів можна отримати об'єктивну картину стану вищої освіти в Україні та порівняти її з іншими країнами. Це дозволяє розробляти ефективні заходи щодо її розвитку.

До основних статистичних показників, що використовуються для оцінювання стану вищої освіти, належать [3]:

- чисельність студентів – цей показник відображає масштаби вищої освіти в країні. У 2022 році в Україні навчалось понад 2 млн. студентів, що становить близько 30 % від загальної чисельності населення у віці 15-29 років.

- чисельність випускників – цей показник характеризує ефективність діяльності закладів вищої освіти. У 2022 році в Україні було підготовлено понад 150 тис. випускників вищих навчальних закладів.

- чисельність професорсько-викладацького складу – цей показник відображає кадровий потенціал вищої освіти. У 2022 році в Україні працювало понад 150 тис. професорсько-викладацького складу.

- матеріально-технічна база – цей показник характеризує умови навчання та наукової діяльності в закладах вищої освіти. У 2022 році в Україні у вищих навчальних закладах було 1,5 млн. одиниць обладнання.

- фінансове забезпечення – цей показник відображає ресурсне забезпечення вищої освіти. У 2022 році фінансування вищої освіти в Україні становило близько 40 млрд. грн.

Серед статистичних методів оцінювання стану вищої освіти в Україні можна

виділити такі, як описативна статистика, індексні методи, кореляційно-регресійний аналіз, кластерний аналіз, факторний аналіз, дискримінантний аналіз, аналіз часових рядів тощо.

Описативний метод - метод, який дозволяє описати та узагальнити основні характеристики вищої освіти, такі як кількість закладів, студентів, викладачів, напрямів підготовки, видатки на освіту тощо. До цього методу належать збір, обробка, аналіз та публікація статистичної інформації, яку здійснює Державна служба статистики України, Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України та інші організації. Наприклад, в Україні на 2022 рік налічується 313 закладів вищої освіти в яких навчається 1,1 млн. студентів [1,2].

Індексні методи оцінювання стану вищої освіти в Україні - це методи, які використовують певні кількісні показники для вимірювання рівня якості освітніх послуг, процесів та результатів, що надаються закладами вищої освіти. Індексні методи можуть бути застосовані на різних рівнях: національному, регіональному, інституційному, програмному тощо. Індексні методи можуть мати різні цілі, такі як порівняльний аналіз, рейтингування, моніторинг, акредитація, самооцінювання, підвищення якості тощо.

Одним з прикладів індексного методу оцінювання стану вищої освіти в Україні є рейтинг 200 найкращих закладів вищої освіти України. У цьому рейтингу діяльність вишу визначається за допомогою інтегрованого індексу рейтингової оцінки - Із, який включає три комплексні складові: І_{нп} - індекси якості науково-педагогічного потенціалу, І_н - індекс якості навчання, І_{мв} - індекс міжнародного визнання [4].

Кореляційно-регресійний аналіз оцінювання стану вищої освіти в Україні - це метод, який дозволяє встановити залежність між різними показниками якості освітніх послуг, процесів та результатів, що надаються закладами вищої освіти, та факторами, що впливають на них. За допомогою кореляційно-регресійного аналізу можна визначати ступінь та напрямок впливу окремих факторів на якість вищої освіти, прогнозувати її зміни за різних умов, а також розробляти рекомендації для її підвищення.

Кластерний аналіз оцінювання стану вищої освіти в Україні - це метод, який дозволяє виділити групи (кластери) закладів вищої освіти, які мають схожі характеристики за певними критеріями, такими як рівень якості освітніх послуг, профіль навчання, наукова продуктивність, фінансова ефективність тощо. Кластерний аналіз допомагає виявити сильні та слабкі сторони кожної групи закладів, визначити їх конкурентні переваги та недоліки, а також розробити рекомендації для їх розвитку та підвищення якості.

Отже, статистичні методи грають ключову роль у визначенні ефективності системи вищої освіти в Україні. Завдяки їхньому застосуванню можна об'єктивно оцінити різні аспекти, такі як якість навчальних програм, доступність освіти, науковий потенціал та зайнятість випускників. Регулярне використання статистичних методів дозволяє виявляти тенденції, вдосконалювати навчальні програми та сприяти постійному покращенню системи вищої освіти в Україні.

Список використаних джерел:

1. Webometrics-2022: інтернет-рейтинг українських вишів. URL: https://osvita.ua/vnz/rating/85522/#google_vignette.
2. В Україні здобуває вищу освіту понад мільйон студентів. URL: <https://osvita.ua/vnz/85814/>.
3. Ніколаєв Є., Рій Г., Шемелинець І. Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с.
4. Рейтинг університетів України "Топ-200 Україна 2023". URL: <https://euroosvita.net/index.php/?category=1&id=7923>.